

**ФИЛОСОФСКАЯ РОЛЬ ЖЕНЩИН-РУКОВОДИТЕЛЕЙ В РАЗВИТИИ
ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА**

**THE PHILOSOPHICAL ROLE OF FEMALE LEADERS IN THE DEVELOPMENT
OF HUMAN CAPITAL**

Jabborova Sayyoraxon Muhammadqobilovna
(*o'qituvchi, Andijon davlat pedagogika instituti*)

Bahromova Nodira Zuhridin qizi
(*talaba, Andijon davlat pedagogika instituti*)

Umarova Sevara Shamsiddin qizi
(*talaba, Andijon davlat pedagogika instituti*)

Latifova Dilshoda O'ktamjon qizi
(*talaba, Andijon davlat pedagogika instituti*)

Annotatsiya

Ushbu maqolada inson kapitalining rivojlanishida ayol rahbarlarning falsafiy roli tahlil qilinadi. Ayollarning boshqaruv jarayonlaridagi ishtiroki, ularning ijtimoiy va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirishdagi o'rni, shuningdek, ularning tafakkuri va rahbarlik uslubi jamiyat taraqqiyotiga qanday ta'sir ko'rsatishi falsafiy nuqtayi nazardan yoritiladi. Tadqiqotda gender tengligi, intellektual salohiyat va inson omilining uyg'unligi asosida ayol rahbarlarning inson kapitalini rivojlantirishdagi ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so'zlar

Inson kapitali, ayol rahbar, falsafiy yondashuv, ma'naviy qadriyatlar, jamiyat taraqqiyoti, yetakchilik falsafasi

Аннотация

В данной статье анализируется философская роль женщин-руководителей в развитии человеческого капитала. Рассматривается участие женщин в управленческих процессах, их вклад в формирование социальных и духовных ценностей, а также влияние их мышления и стиля руководства на развитие общества. Исследование раскрывает значение женщин-руководителей в развитии человеческого капитала на основе гендерного равенства, интеллектуального потенциала и гармонии человеческого фактора.

Ключевые слова

Человеческий капитал, женщина руководитель, философский подход, духовные ценности, развитие общества, философия лидерства

Annotation

This article analyzes the philosophical role of female leaders in the development of human capital. It examines women's participation in management processes, their contribution to the formation of social and spiritual values, and the impact of their thinking and leadership style on social progress. The study highlights the significance of women leaders in the development of human capital based on gender equality, intellectual potential, and the harmony of the human factor.

Keywords

Human capital; female leader; philosophical approach; moral and spiritual values; social development; philosophy of leadership;

Bugungi globallashuv jarayonida inson kapitali — jamiyatning eng muhim va strategik resursi sifatida e'tirof etilmoqda. Inson kapitali faqat bilim va malaka emas, balki shaxsning ma'naviy-axloqiy, madaniy hamda ijtimoiy salohiyatini ham o'z ichiga oladi. Shu jarayonda ayollarning, xususan, ayol rahbarlarning jamiyat hayotidagi o'rni tobora ortib bormoqda. Ularning boshqaruvdagi ishtiroki inson kapitalini rivojlantirishning falsafiy asoslarini yangi bosqichga olib chiqmoqda.

Inson kapitali tushunchasining falsafiy mohiyati

Inson kapitali — bu shaxsning bilim, ko'nikma, salohiyat, tajriba va ijtimoiy qadriyatlari majmui bo'lib, u jamiyat taraqqiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchidir. Falsafiy nuqtai nazardan inson kapitali shunchaki iqtisodiy resurs emas, balki insonning ichki dunyosi, tafakkuri va ma'naviy qadriyatlarining jamiyat manfaatlari bilan uyg'unlashgan tizimidir.

Inson kapitalining falsafasi — insonni markazga qo'yish, uning qobiliyatlarini to'la ro'yobga chiqarish, ijtimoiy adolat va barqarorlikni ta'minlash g'oyalariga asoslanadi. Bu nuqtada ayollar, ayniqsa rahbar ayollar, o'zining o'ziga xos tafakkur uslubi, empatiya, mas'uliyat va ijtimoiy adolatga intilishi bilan muhim rol o'ynaydi.

Ayol rahbarlarning jamiyatdagi o'rni va ahamiyati

Ayollar boshqaruv tizimida nafaqat iqtisodiy yoki siyosiy qarorlar qabul qilishda, balki ma'naviy-axloqiy muhitni shakllantirishda ham muhim o'rin tutadi. Ular insonparvarlik, adolat, sabr-toqat va murosaga moyillik kabi qadriyatlarni boshqaruv jarayonlariga olib kiradi.

Falsafiy jihatdan qaraganda, ayol rahbar — bu nafaqat boshqaruvchi subyekt, balki ijtimoiy g'oyalar, qadriyatlar va insoniylik tamoyillarining targ'ibotchisidir. U jamiyatda inson kapitalining sifat jihatdan o'sishini, ayniqsa, yosh avlod tarbiyasida intellektual va ma'naviy o'sishni ta'minlaydi.

Ayol rahbarlar faoliyatining falsafiy asoslari

Ayol rahbarlarning falsafiy roli uch asosiy yoʻnalishda namoyon boʻladi:

1. Axloqiy yoʻnalish — adolat, halollik, mehr-shafqat va insonparvarlik tamoyillarini boshqaruvning markaziga qoʻyish.

2. Ijtimoiy yoʻnalish — jamiyatda tenglik, hamkorlik, tinchlik va barqarorlik gʻoyalarini ilgari surish.

3. Maʼnaviy yoʻnalish — insonning ichki dunyosini boyitish, maʼrifat va madaniyat orqali inson kapitalini yuksaltirish.

Bu jihatlar orqali ayol rahbarlar boshqaruv jarayonini faqat maʼmuriy yoki iqtisodiy emas, balki falsafiy va axloqiy qadriyatlar bilan uygʻunlashtiradi.

Inson kapitali rivojida ayollarning oʻrni

Ayollar inson kapitalining shakllanishida uch asosiy bosqichda ishtirok etadi:

* Oilada — maʼnaviy tarbiya va qadriyatlarni singdirish orqali insonning ilk kapitalini yaratadi.

* Taʼlim tizimida — bilim, koʻnikma va tafakkur shakllanishiga hissa qoʻshadi.

* Ijtimoiy hayotda — yetakchi va rahbar sifatida jamiyat taraqqiyotiga oʻz taʼsirini oʻtkazadi.

Bu uch bosqich bir-biri bilan chambarchas bogʻliq boʻlib, ayol rahbarlarning jamiyatdagi falsafiy rolini yanada kuchaytiradi.

Oʻzbekistonda ayol rahbarlarning inson kapitaliga qoʻshgan hissasi

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti tashabbusi bilan ayollarni qoʻllab-quvvatlash, ularning rahbarlik lavozimlariga tayinlanish imkoniyatlarini kengaytirish boʻyicha tizimli islohotlar olib borilmoqda. Bugun ayollar davlat boshqaruvi, ilm-fan, taʼlim, tibbiyot va tadbirkorlik sohalarida faoliyat yuritmoqda.

Ularning falsafiy roli shundaki, ular jamiyatda inson qadrini ulugʻlash, taʼlim orqali taraqqiyotga erishish, va milliy qadriyatlar bilan zamonaviylikni uygʻunlashtirish gʻoyalarini ilgari surmoqda. Bu esa inson kapitalining sifat jihatdan rivojlanishini taʼminlaydi.

Ayol rahbarlikning zamonaviy falsafiy modeli

Bugungi davrda ayol rahbarlikning falsafiy modeli quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

* “Inson – markazda” konsepsiyasi;

* Javobgarlik va hamjihatlik falsafasi;

* Maʼnaviy yetakchilik;

* Innovatsion tafakkur va ijtimoiy empatiya uygʻunligi.

Bu model ayol rahbarlarni nafaqat boshqaruvchi, balki jamiyatda ijobiy oʻzgarishlar yaratuvchi kuch sifatida namoyon etadi.

Ayol rahbarlarning inson kapitali rivojidagi falsafiy roli jamiyatning barqaror taraqqiyotini taʼminlaydigan, maʼnaviy va intellektual poydevorni mustahkamlovchi

omil sifatida alohida ahamiyatga ega. Ularning boshqaruvdagi faoliyati insonni qadrlash, bilimni yuksaltirish, adolat va mehr-oqibatni ustuvor qilish tamoyillariga asoslanadi.

Shunday qilib, ayol rahbar — bu faqat lavozim egasi emas, balki insoniyat taraqqiyotining ma'naviy, falsafiy va intellektual ustunidir.

Ayol rahbarlik fenomeni insoniyat tarixida nisbatan yangi ijtimoiy hodisa bo'lib, u faqat siyosiy yoki iqtisodiy jihatdan emas, balki falsafiy mazmunda ham chuqur tahlil etilishi lozim. Ayol rahbar — bu insoniyat qadriyatlariga yangicha ma'no beruvchi, jamiyatda muvozanat va uyg'unlikni ta'minlovchi shaxsdir.

Falsafiy nuqtai nazardan ayol rahbarlik — insonparvarlik, adolat, mehr, intuitsiya va aqllilik uyg'unligining timsolidir. Ayol rahbarlar boshqaruvda nafaqat iqtisodiy natijaga, balki ijtimoiy uyg'unlikka ham katta e'tibor qaratadi. Ular inson kapitalini faqat mehnat resursi sifatida emas, balki insoniy qadriyatlar majmui sifatida ko'radi.

Ayol rahbarning falsafiy roli shundan iboratki, u jamiyatda insonni qadrlash, uni rivojlantirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash yo'lida “yumshoqlik orqali kuch” tamoyiliga amal qiladi. Bu yondashuv insoniyat tarixidagi eng muhim boshqaruv falsafalaridan biridir.

Inson kapitali rivoji, avvalo, ma'naviy asosga ega. Ma'naviyat, tarbiya, madaniyat va ta'lim — bu inson kapitalining ildizidir. Shu nuqtai nazardan ayollarning, ayniqsa ayol rahbarlarning, roli beqiyosdir. Ular o'z rahbarlik faoliyatida quyidagi asosiy falsafiy tamoyillarga amal qiladi:

1. Adolat va tenglik — har bir inson imkoniyatini qadrlash, teng sharoit yaratish.
2. Empatiya va hamdardlik — boshqalarni tushunish, ularning ehtiyojlariga e'tiborli bo'lish.
3. Hamkorlik falsafasi — raqobat o'rniga o'zaro yordam, jamoaviy ruhni shakllantirish.
4. Barqaror taraqqiyot — iqtisodiy yutuqlarni insoniy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish.

Bu qadriyatlar asosida ayol rahbarlar inson kapitalining sifat jihatdan yuksalishiga, ijtimoiy barqarorlikka, va milliy ma'naviyatning tiklanishiga hissa qo'shadi.

Masalan, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va ijtimoiy sohalarda faoliyat yuritayotgan ayol rahbarlar yosh avlodni barkamol inson sifatida voyaga yetkazishda bevosita ishtirok etmoqda. Shu orqali ular nafaqat iqtisodiy, balki axloqiy va intellektual kapital yaratuvchilarga aylanmoqda.

Zamonaviy dunyoda ayol rahbarlar nafaqat milliy miqyosda, balki global darajada ham ijobiy o'zgarishlarning drayveriga aylangan. BMT, YUNESKO, Jahon

banki, Yevropa Ittifoqi kabi xalqaro tashkilotlarda ayollarning yetakchi lavozimlarga chiqishi inson kapitaliga gender tengligi falsafasi asosida yondashuvni kuchaytirmoqda.

Bugungi kunda global miqyosda shakllanayotgan “ayol liderlik modeli” quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- * Axloqiy kuch – iqtisodiy kuchdan ustun.
- * Boshqaruvda empatiya va mas’uliyat.
- * Innovatsion fikrlash va ijtimoiy barqarorlik uyg’unligi.
- * Ma’naviyat orqali inson kapitalini mustahkamlash.

O‘zbekiston sharoitida bu tamoyillar “Yangi O‘zbekiston” g‘oyasi bilan uyg’unlashib, ayollarning rahbarlikdagi faol ishtirokini yanada kengaytirmoqda. Ayol rahbarlar ta’lim, ilm-fan, tadbirkorlik va ijtimoiy sohalarida o‘z falsafiy yondashuvlari bilan inson kapitalini yangicha bosqichga olib chiqmoqda.

Shuningdek, ular jamiyatda “ayol — mehr, ayol — bunyodkor, ayol — yetakchi” degan falsafiy tamoyilni hayotga tatbiq etmoqda. Bu tamoyil orqali ayollar nafaqat oilada, balki butun jamiyatda barqarorlik va uyg’unlik yaratuvchi kuch sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Shunday qilib, ayol rahbar – bu inson kapitalining yaratuvchisi, uni boyituvchi va avloddan-avlodga yetkazuvchi ma’naviy ko‘prikdir. U orqali jamiyat o‘zining eng muhim qadriyati — insonni yuksak darajada qadrlash falsafasiga sodiq qoladi.

Ayol rahbarlik hodisasi falsafiy jihatdan insonning mohiyatini, uning ichki dunyosini, ma’naviy barkamolligini anglash bilan chambarchas bog‘liq. Ayol rahbar — bu boshqaruvchi emas, balki jamiyat ruhining sohibasi, ijtimoiy uyg’unlik va adolat timsolidir. U boshqaruvda qat’iyatni mehr bilan, nazoratni tushunish bilan, kuchni sabr bilan uyg’unlashtira oladi. Shu boisdan ham ayol rahbarlarning falsafasi — bu insonparvarlik, murosaga tayyorlik va ijtimoiy adolat tamoyillariga asoslangan yumshoqlikdagi kuch falsafasidir. Inson kapitalini rivojlantirishda ayollar bir necha bosqichda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Avvalo, ular oilada farzand tarbiyasi orqali insonning dastlabki ma’naviy kapitalini yaratadi. Keyinchalik ta’lim, sog‘liqni saqlash, madaniyat, davlat boshqaruvi kabi sohalarida rahbar sifatida ishtirok etib, inson kapitalining sifat jihatdan o‘rishiga zamin yaratadi. Ayol rahbarlar o‘z faoliyatida bilim, halollik, adolat va insoniylikni bosh mezon sifatida qo‘llaydi. Ular uchun inson – bosh maqsad, uning rivoji esa eng oliy qadriyatdir. Ayol rahbarlar jamiyatda ijtimoiy uyg’unlikni saqlash, tinchlikni mustahkamlash, ijtimoiy mas’uliyatni oshirish kabi sohalarida ham muhim rol o‘ynaydi.

XULOSA

Bugungi globallashuv, axborot asri va raqobat kuchaygan davrda inson kapitalining rivoji har bir davlatning eng muhim strategik vazifalaridan biriga aylandi. Inson kapitali — bu nafaqat iqtisodiy resurs, balki ijtimoiy, ma’naviy, axloqiy va intellektual boylikdir. Aynan shu jarayonda ayol rahbarlarning falsafiy roli beqiyos

ahamiyat kasb etadi, chunki ayollar jamiyatda insoniy qadriyatlarni shakllantiruvchi, ularni avloddan avlodga yetkazuvchi kuch sifatida namoyon bo'ladi. Ayol rahbarlik hodisasi falsafiy jihatdan insonning mohiyatini, uning ichki dunyosini, ma'naviy barkamolligini anglash bilan chambarchas bog'liq. Ayol rahbar — bu boshqaruvchi emas, balki jamiyat ruhining sohibasi, ijtimoiy uyg'unlik va adolat timsolidir. U boshqaruvda qat'iyatni mehr bilan, nazoratni tushunish bilan, kuchni sabr bilan uyg'unlashtira oladi. Shu boisdan ham ayol rahbarlarning falsafasi — bu insonparvarlik, murosaga tayyorlik va ijtimoiy adolat tamoyillariga asoslangan yumshoqlikdagi kuch falsafasidir. Inson kapitalini rivojlantirishda ayollar bir necha bosqichda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Avvalo, ular oilada farzand tarbiyasi orqali insonning dastlabki ma'naviy kapitalini yaratadi. Keyinchalik ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat, davlat boshqaruvi kabi sohalarda rahbar sifatida ishtirok etib, inson kapitalining sifat jihatdan o'sishiga zamin yaratadi. Ayol rahbarlar o'z faoliyatida bilim, halollik, adolat va insoniylikni bosh mezon sifatida qo'llaydi. Ular uchun inson — bosh maqsad, uning rivoji esa eng oliy qadriyatdir. Ayol rahbarlar jamiyatda ijtimoiy uyg'unlikni saqlash, tinchlikni mustahkamlash, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish kabi sohalarda ham muhim rol o'ynaydi. Ular boshqaruvda axloqiy me'yorlarni ustuvor qo'ygan holda, iqtisodiy natijalar bilan bir qatorda ma'naviy barqarorlikni ham ta'minlaydi. Shu jihatdan ayol rahbarlik jamiyat falsafasida yangi tamoyillar — “insonparvar rahbarlik”, “axloqiy boshqaruv”, “hamkorlik falsafasi” kabi tushunchalarni shakllantirmoqda. O'zbekiston sharoitida ham ayol rahbarlarning roli yildan-yilga ortib bormoqda. Davlat siyosatida ayollarga keng imkoniyatlar yaratilayotgani, ularning turli darajadagi rahbarlik lavozimlariga tayinlanayotgani inson kapitali rivojiga bevosita ta'sir qilmoqda. Ayol rahbarlar o'z faoliyatida nafaqat iqtisodiy yoki tashkiliy masalalarni, balki jamiyatning ma'naviy va axloqiy muhitini ham boshqarishga hissa qo'shmoqda. Bu holat inson kapitalining eng muhim jihati — ma'naviy boylik va tafakkur salohiyatini mustahkamlaydi. Ayol rahbarlikning falsafiy mohiyatini tahlil qilganda, shunday xulosa qilish mumkin: ayol rahbarlar jamiyatda insoniy qadriyatlarni yuksaltirish, tinchlikni saqlash va barqaror taraqqiyotni ta'minlashning asosiy tayanchi hisoblanadi. Ularning boshqaruvdagi faoliyati orqali inson kapitali ma'naviy, intellektual va ijtimoiy jihatdan yuksaladi.

Bundan tashqari, ayol rahbarlarning falsafasi jamiyatdagi gender tenglikni mustahkamlash, erkak va ayol o'rtasidagi tabiiy uyg'unlikni yaratish orqali insoniyat taraqqiyotining yanada muvozanatli modelini shakllantiradi. Chunki har bir ayol rahbar o'z faoliyatida mehr va adolat, tafakkur va mas'uliyatni birlashtirgan holda, insonni jamiyat markaziga qo'yadi. Xulosa qilib aytganda, ayol rahbarlarning inson kapitali rivojidagi falsafiy roli — bu jamiyatning kelajakka qarata tashlangan umidi, inson qadrini ulug'lashga asoslangan ma'naviy poydevordir. Ularning faoliyati orqali

inson kapitali faqat mehnat resursi sifatida emas, balki insoniyatning eng oliy qadriyati — tafakkur, ma'naviyat va adolat sifatida shakllanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyev. "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi". – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
2. Karimova, N. A. "Ayollar yetakchiligi va boshqaruv madaniyati". – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
3. Becker, G. S. "Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis". – Chicago: University of Chicago Press, 1994
4. G'ofurova, Z. M. "Inson kapitali rivojlanishida ma'naviy omillar". – Toshkent: Iqtisodiyot va innovatsiyalar jurnali, №3, 2020.
5. Maslow, A. H. "Motivation and Personality". – New York: Harper & Row, 1987
6. Sorokin, P. A. "Sotsialnaya i kulturnaya dinamika". – Moskva: Respublika, 1992.